

Voltaire: Candide (1759), elemzés, tartalom

 erettsegi.com/tetelek/irodalom/voltaire-candide/3

16 perc olvasás

A következő fejezetekben a katonafogdosás és a háború szatírája jelenik meg. A harmadik fejezet első része véres irónia: Voltaire úgy beszél, mintha a háborút szépnak tartaná, mert hiszen itt Pangloss-Leibniz értelmében kell szólnia. S úgy tudja dicsérni a háború szépségeit, hogy az olvasót jobban felháborítja a szörnyűségek ellen, mintha a szerző szidná a háborút. Ugyanebben a fejezetben a nacionalizmus elítélése után a vallási fanatizmust is kigúnyolja. Egy derék úr „óra hosszat prédikált a felebaráti szeretetről”. De mikor Candide koldulni próbál tőle, ugyancsak megjárja, mert nem tud megfelelni a kérdésre: Vajon a pápa-e az Antikrisztus? Ekkor Candide egy derék emberre akad, aki megszánja őt, de ez anabaptista, „soha meg nem keresztelt ember”.

Hirdetés

A negyedik fejezetben kitűnik Pangloss előadásából, hogy a súlyos betegség, amely őt kínozza s el fogja pusztítani, a lehető legjobb világ szerves része. Hiszen mi lenne belőlünk, ha Kolumbusz nem fedezi fel ezt a betegséget? Most nem volna se csokoládénk, se bíborfestékünk.

A hajószerencsétlenség leírása Rabelais-ra emlékezteti az olvasót. Itt arra is alkalmat talál a szerző, hogy a gondviselést erkölcsi vonatkozásban megbírálja. A derék Jacques – utasaink jótevője – szemünk láttára belezuhan a tengerbe. Szerencsétlenségét az okozza, hogy segíteni akar egy gonosz matrónon, aki nem sokkal előbb végigvágott rajta. A derék Candide utána akar ugrani, „de Pangloss, a filozófus megakadályozta e tervében, s ott helyben bebizonyította neki, hogy Lisszabon kikötője egyenesen arra készült, hogy ez az anabaptista ott kényelmesen belefelladhasson”. Így válik Pangloss filozófiája a közöny és a gonoszság indoklásává. Az isteni gondviselés pedig eltűri, hogy a matróz megmeneküljön, és fűtyörészve fosztogassa az összedőlt lisszaboni házakat.

A hatodik fejezetben Voltaire toleranciájának szellemes megnyilvánulásával találkozunk. A lisszaboni földrengés megakadályozására autodafét kellett rendezni. Ennek leírásával az inkvizíció, a rendőri besúgás, a vallási fanatizmusból eredő emberölés „erkölcsi alapját” semmisíti meg a szerző. Milyen hát a lehető világok legjobbika? Candide az eddigi tapasztalatokat összefoglalva így elmélkedik: „Ha ilyen a legeslegjobb világ, milyenek a többiek? Hisz, ha csak elfenekeltek volna, ebben már a bulgárok is résztettek; de kedves jó Panglossom! a filozófusok legnagyobbja! azért akasztottak fel, hogy még azt se tudjam, miért? O, kedves jó anabaptistám, a világ legjobb embere, miért kellett megfulladnod a kikötőben? S Kunigunda kisasszony, minden kis-asszonyok gyöngye, miért is jutott arra a sorsra, hogy a hasát is felhasítsák?”

A nyolcadik fejezet szinte betétnek tekinthető: ebben Kunigunda sorsát ismerjük meg. A történet tipikus: a szép lány kalandozása, először lefelé, majd felfelé irányuló pályája. A felfelé ívelő pálya is csak annyit jelent, hogy most vagyonos, illetve hatalmas szeretők tartják el.

Hirdetés

A további kalandok (9-10. fejezet) újra csak Candide kritikáját mélyítik el, mert most már Kunigunda története is azt bizonyítja, hogy ez a világ nem minden tekintetben mondható a lehető legjobbnak.

A 11-12. fejezet betét: egy öregasszony története, aki a legmagasabb polcról lezuhant, és a legmélyebb mocsárba süllyedt. Voltaire humorral adja elő az öregasszony történetét. Tulajdonképpen minden részlet szomorú, félelmes vagy komor, mégis nevetünk az egészen, mert nem vesszük komolyan. Bármilyen szájalomra méltó valaki, ha levágják és megeszik a fél fenekét, még-sem sírunk a sorsán. Voltaire szándékosan humorizál, nem mély élményt akar teremteni, hanem derűsen csúfolódik Leibniz tételén.

A 14. fejezettől kezdve Cacambo, a hű inas lesz hősünk kísérője. Mint Beaumarchais Figarója, ő is sokat próbált: „volt már minden, ministráns, sekrestyész, matróz, szerzetes, ügynök, katona és lakáj”. Sokat tapasztalt, ebből levonta a következtetést is: mindig az erősebbnek van igaza.

A következő fejezetekben a jezsuitákat támadja a szerző. A Paraguayban létesített államot bírálja, de módot talál arra is, hogy erkölcsi szempontból megbélyegezze a rendet. Ez különösen jelentős volt ebben az időben, hiszen ekkor erős társadalmi mozgalom indult a jezsuita rend kiűzésére. **A 16. fejezetben leírt jelenet,** melyben a vadak jezsuitát akarnak zabálni, már előbb megjelenik Voltaire egy levelében* amelyben a párizsi utcán hangzik fel a kiáltás: együnk jezsuitahúst!

Lapozz a további részletekért

1 2 3 4

Címkék: elemzésfrancia felvilágosodásmagyar irodalomtartalomVoltaire

---